

Kuntarakenneselvitys

Seinäjoki – Jalasjärvi – Kurikka

Sivistystoimen selvitystyöryhmän loppuraportti

11.9.2013

1. Sivistystoimen työryhmän selvityksen sisältö

Sivistystoimen työryhmän kokoonpano:

Olli Kangas, puheenjohtaja
Mervi Mäenpää, 1. varapuheenjohtaja
Kaisa Pihlaja, 2. varapuheenjohtaja
Päivi Hernesmaa
Anne-Mari Packalen-Reinikainen
Kari Nieminen, henkilöstön edustaja Seinäjoki
Paula Kotirinta, henkilöstön edustaja Jalasjärvi
Arto Mäkipelto, henkilöstön edustaja, Kurikka
Heikki Vierula, sihteeri

Sivistystoimen selvitystyöryhmän tehtävänä oli kartoittaa ja arvioida Seinäjoen, Jalasjärven ja Kurikan osalta kuntien sivistystoimen palvelut. Sivistystoimen palveluihin kunnissa lasketaan yleensä ne palvelut, jotka valtionhallinnossa kuuluvat opetusministeriön hallinnonalalle.

Työryhmä totesi, että kuntien sivistystoimet tuottavat palveluita suoraan kuntalaisille, joten myös selvityksen lähtökohtana ovat palvelut ja niiden järjestäminen. Kyse on siis aivan konkreettisesti lähipalveluista. Hallinnon järjestäminen on toissijainen kysymys. Ensin selvitetään, miten palvelut voidaan järjestää mahdollisimman tehokkaasti, taloudellisesti ja vaikuttavasti ja sen jälkeen selvitetään, miten hallinto olisi syytä järjestää.

Selvityksen laajuudesta kuitenkin todettiin, että tässä vaiheessa selvityksessä ei ole syytä mennä kovin tarkkoihin yksityiskohtiin, vaan keskitytään palvelukokonaisuuksiin ja palveluiden järjestämisen periaatteisiin.

2. Sivistyspalveluiden organisointi Seinäjoella, Jalasjärvellä ja Kurikassa

Kuntien sivistyspalveluihin sisältyvät
Varhaiskasvatus
Perusopetus
Lukiokoulutus
Kansalaisopisto
Taiteen perusopetus
Ammatillinen koulutus
Ammattikorkeakoulu
Kulttuuripalvelut
Kirjasto
Liikuntapalvelut
Museo
Nuorisopalvelut

Kaikissa kolmessa kunnassa kunnat hoitavat itse varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, kirjaston, osan kulttuuripalveluista, liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut. Vapaa-ajan palveluissa kunnat tekevät monella tasolla yhteistyötä alan yhdistysten, urheiluseurojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Ammatillisen koulutuksen osalta Seinäjoki, Jalasjärvi ja Kurikka ovat Seinäjoen koulutuskuntayhtymän jäsenkuntia. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä ylläpitää myös Seinäjoen ammattikorkeakoulua, joka muuttuu yhtiömuotoiseksi vuoden 2014 alusta. Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy:n osakkaina ovat Seinäjoki, Ilmajoki, Kurikka ja Ähtäri. Seinäjoen koulutuskuntayhtymän lisäksi Kurikka on myös Suupohjan koulutuskuntayhtymän jäsen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo kuuluu Seinäjoen kaupungin organisaatioon. Kurikassa ja Jalasjärvellä museoista vastaavat kotiseutu- ja museoyhdistykset. Seinäjoki ja Jalasjärvi ylläpitävät kansalaisopistoa. Kurikassa kansalaisopistotoiminnasta vastaa Kurikkalan Settlementiyhdistys, jolle kaupunki maksaa avustusta. Seinäjoki ja Kurikka ovat osakkaina Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston kannatus Oy:ssä. Jalasjärvellä on Alajärven musiikkiopiston toimipiste.

Seinäjoen kaupunginteatteri Oy:ssä Seinäjoen kaupungin omistusosuus on 100 %. Seinäjoen orkesteria ylläpitää Seinäjoen orkesteriyhdistys ry. Teatterin ja orkesterin nettokustannukset jäävät kuitenkin kaupungin maksettavaksi.

Lautakunnat

Seinäjoki

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta (13 jäsentä)

Kulttuurilautakunta (13)

Liikuntalautakunta (13)

Nuorisolautakunta (13)

Menot yhteensä 130.832.000 €

Jalasjärvi

Koulutuslautakunta (9)

Koulujen johtokunnat

Vapaa-ajan lautakunta (9)

Menot yhteensä 14.529.000 €

Kurikka

Sivistyslautakunta (11)

Koulujen johtokunnat

Kulttuurilautakunta (9)

Vapaa-aikalautakunta (9)

Menot yhteensä 20.541.000 €

Johtopäätökset

Yleisesti sivistystoimen palvelut on järjestetty Seinäjoella, Kurikassa ja Jalasjärvellä varsin pitkälle samoilla periaatteilla. Havaitut erot johtuvat suurimmaksi osaksi kuntien erilaisesta asutusrakenteesta ja koosta. Em. syistä ja lähipalveluperiaatteesta johtuen merkittäviä rakenteellisia muutoksia tai toimipaikkojen yhdistämisistä/ lakkauttamisista ei arvioitu kovinkaan mahdollisiksi. Käytännössä tämä johtaa myös siihen, että organisaatioiden yhdistämisellä ei olisi ainakaan lyhyellä aikavälillä saavutettavissa merkittävää taloudellista hyötyä. Sen sijaan käyttökustannukset todennäköisesti jossain määrin lisääntyisivät, jos uudessa organisaatiossa minkään kunnan nykyisiä palveluita ei heikennettäisi, vaan kaikille

asukkaille tarjottaisiin palvelut siinä laajuudessa ja sillä tasolla, millä ne näistä kolmesta kunnasta ovat tällä hetkellä määrällisesti ja laadullisesti korkeimmalla tasolla.

3. Sivistyspalveluiden hallinto

Sivistystoimen hallinnon viranhaltijat

Seinäjoki

Toimialajohtaja
Talouspäällikkö
4 toimistosihiteeriä

Jalasjärvi

Sivistysjohtaja
Toimistosihiteeri

Kurikka

Sivistysjohtaja
Toimistosihiteeri

Sivistyspalveluiden hallinnon ja lautakuntien esittelijänä toimimisen lisäksi johtavien viranhaltijoiden vastuulla on erityisesti kuntien opetuspalveluihin liittyviä hallinto-, suunnittelu- ja kehittämistehtäviä. Ainoastaan Seinäjoen opetuspalveluissa on koulunjohtajien/ rehtoreiden ja koulusihteerien lisäksi omaa hallintohenkilöstöä.

Johtopäätökset

Sivistyspalveluiden luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaatiot sekä hallintomallit ovat kaikissa kolmessa kunnassa lautakuntien lukumäärää lukuun ottamatta käytännössä samanlaiset. Erot johtuvat lähinnä kuntien kokoeroista. Viranhaltijaorganisaatiot ovat kokonaisuudessaan poikkeuksellisen pienet. Mikäli kuntien sivistystoimet yhdistettäisiin, kaikki nykyiset työntekijät tarvittaisiin riippumatta siitä, miten uusi organisaatio muodostetaan. Nykyiset tehtävät voisivat sen sijaan muuttua. Erityisen selkeä tarve on ainakin kehittämis- ja suunnittelutehtävien lisäresurssointiin ja toimistopalveluiden lisäämiseen. Näin ollen hallintojen yhdistämisestä ei syntyisi taloudellisia säästöjä

4. Päivähoito

Päivähoito on varsin tarkkaan säädelyä toimintaa, minkä vuoksi sen järjestämisessä ei kuntien kesken ole paljoakaan eroja. Myös maksut määräytyvät yhtenäisin, asetuksessa säädetyin perustein. Käytännössä eroa onkin vain siinä, kuinka suuri osuus päivähoitosta tapahtuu päiväkodeissa ja miten suuri osuus ryhmäperhepäiväkodeissa tai perhepäivähoidossa, ja lisäksi paljonko kunnassa on yksityistä päivähoitoa. Seinäjoella päivähoitossa olevista n. 80 % on päiväkodeissa, Jalasjärvellä 36 % ja Kurikassa 57 %. Kustannusten kannalta on merkittävää päivähoitoyksiköiden koko. Mitä suurempia päiväkodit ovat, sitä pienemmiksi kustannukset lasta kohden keskimäärin muodostuvat.

Seinäjoella on tällä hetkellä päivähoitossa 3.005, Jalasjärvellä 305 ja Kurikassa 649 lasta. Kun alle kouluikäisten lasten määrä on kaikissa kunnissa kasvussa ja päivähoitoon tuodaan entistä suurempi osa lapsista, päivähoitopaikkoja tarvitaan lisää. Erityisen selvästi kasvaa alle 3-vuotiaiden hoidossa olevien lasten määrä, mikä lisää

henkilöstön ja tilojen tarvetta vielä huomattavasti enemmän kuin yli 3-vuotiaiden lasten määrän kasvu.

Yhteistä kaikille kolmelle kunnalle on myös se, että erityisesti päiväkotipaikkoja tarvittaisiin lisää. Perhepäivähoitajien määrä vähenee, ja uusia on vaikea saada. Kuitenkin myös perhepäivähoitoa tarvitaan jatkossakin. Uusia keinoja perhepäivähoitajien saamiseksi onkin löydettävä. Muuten tämä hoitomuoto kutistuu lähes olemattomiin. Ryhmäperhepäivähoito sopii parhaiten kyliin, joissa lapsia ei ole päiväkotiryhmäksi saakka. Taajamissa kysyntää on eniten päiväkotipaikoista. Päiväkotien rakentamiselta ja lisähenkilöstön palkkaamiselta ei vältty mikään ko. kolmesta kunnasta.

Seinäjoen, Jalasjärven ja Kurikan päivähoitojen yhdistäminen ei ratkaise päivähoitopaikkojen eikä päivähoitohenkilöstön lisätarvetta. Hallintojen yhdistämisellä ei ole saavutettavissa muutenkaan merkittäviä etuja, koska tietty määrä esimiestasoa ja hallintohenkilöstöä tarvitaan joka tapauksessa. Koska alue on maantieteellisesti varsin laaja, päivähoitoon hakeutuvia nykyisten kuntarajojen yli on erittäin vähän. Näin ollen lisää päivähoitopaikkoja tarvitaan eri puolilla asutuksen sijoittumisen ja lasten määrän mukaan. Kyse on lähipalvelusta.

Johtopäätökset

Päivähoitopaikkoja tarvitaan kaikkien kolmen kunnan alueella nykyistä enemmän, mikä merkitsee myös henkilöstön ja tilojen lisätarvetta. Organisaatioiden mahdollinen yhdistäminen ei muuta tilannetta. Oleellista on käyttää kaikkia niitä keinoja, joilla päivähoitoon ja erityisesti kunnallisen päivähoitoon kysyntää voidaan hillitä.

Parhaaksi ratkaisuksi on yleisesti osoittautunut ns. avointen palveluiden tarjoaminen varsinaisen päivähoitoon tilalle silloin, kun lapsi ei molempien vanhempien työn tai opiskelun vuoksi välttämättä tarvitse varsinaista päivähoitoa. Painetta kunnalliseen päivähoitoon vähentää myös yksityinen päivähoito, joka ei tosin alenna kustannuksia, koska yksityisiä koskevat samat vaatimukset ja määräykset kuin kunnallisiakin hoitopaikkoja. Kolmantena vaihtoehtona on kotihoidon tuen järjestäminen niin, että sillä on todellinen päivähoitoon kysyntää alentava vaikutus. Hoitojärjestämisen kannalta on tavoiteltavaa, että mahdollisimman pieni osa alle 3-vuotiaista on päivähoitossa.

Varhaiskasvatuksen/ päivähoitoorganisaatioiden yhdistäminen merkitsisi lähinnä yhteistä hallintoa. Varsinaiseen toimintaan ratkaisulla ei olisi vaikutusta. Kuntien mahdollinen yhdistyminen ei merkitsisi välttämättä käytännössä muita muutoksia kuin kotihoidon tuen kuntalisän kriteerien ja yksityisen päivähoitoon toimintaperiaatteiden yhtenäistämistä.

5. Esi- ja perusopetus

Esi- ja perusopetuksessa olevien määrät lukuvuonna 2012 – 2013:

	Esiopetus	Perusopetus	Yhteensä
Jalasjärvi	66	777	843
Kurikka	151	1.579	1.730
Seinäjoki	721	6.246	6.967

Kurikassa kaikki esioppilaat ovat päiväkodeissa. Jalasjärvellä ja Seinäjoella esiopetusta on myös kouluissa. Jalasjärvellä koulun esiopetuksessa on 40 ja Seinäjoella 55 lasta. Seinäjoella suuri osa koulun esiopetuksesta annetaan

alkuopetuksen (1. ja 2. luokat) yhteydessä yhdysluokissa. Jalasjärvellä kouluilla annettava esiopetus tapahtuu erillisissä esiopetusryhmissä, jotka kuuluvat hallinnollisesti varhaiskasvatukseen.

Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset vuonna 2011 opetushallituksen mukaan:

Jalasjärvi	8.738 €
Kurikka	8.212 €
Seinäjoki	7.847 €

Oppilaskohtaisiin kustannuksiin ei tule kiinnittää liiaksi huomiota, koska kustannusten ero johtuu lähinnä kunnan ja kouluverkon rakenteesta. Kustannukset ovat sitä korkeammat, mitä pienempiä kunnan koulut keskimäärin ovat. Alakoulujen keskikoko Seinäjoella on 157, Jalasjärvellä 83 ja Kurikassa 113 oppilasta. Yläkouluissa oppilasmäärät ovat vastaavasti Seinäjoella 401, Jalasjärvellä 261 ja Kurikassa 243. Muutokset kouluverkossa muuttavat myös kustannuksia, joten Jalasjärvellä vuoden 211 jälkeen tapahtuneet koulujen lakkauttamiset ovat alentaneet kustannuksia yllä olevasta merkittävästi. Uudempia vertailukelpoisia tietoja ei ole kuitenkaan vielä saatavissa.

Merkittävimmät kustannukset perusopetuksessa aiheutuvat henkilöstö- ja tilakustannuksista. Pienemmissä kouluissa myös siivous, ruokahuolto- ja välinekustannukset nousevat oppilasta kohti yleensä suurempia kouluja isommiksi. Koululaiskuljetuksista aiheutuu myös huomattavia kustannuksia. Ne ovat riippuvaisia ennen kaikkea kunnan asutuksen keskittymisestä tai hajautumisesta ja tietenkin myös kunnan päättämistä koulukuljetusrajoista. Jalasjärvellä ja Kurikassa maksuton kuljetus järjestetään niille 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille, joiden koulumatka on yli 3 km. Ylemmillä luokilla raja on 5 km. Seinäjoella kuljetusrajat ovat tällä hetkellä poikkeuksellisen matalat, mutta ensi vuoden alusta ne muuttuvat siten, että 1. – 4. luokkien oppilailla raja on 3 km ja sitä vanhemmillä 5 km.

Kun opettajien palkanmaksun perusteena ovat viikkotunnit, eri kuntien perusopetusten vertailussa varsin yleisesti käytetty mittari on viikkotunnit oppilasta kohden. Viikkotuntimäärien vertailussa on sama ongelma kuin muissakin vertailuissa, eli ne ovat varsin pitkälle riippuvaisia kouluverkon rakenteesta ja koulujen keskimääräisestä koosta.

Kaikkeen peruskoulujen toimintaan käytetty opettajien tuntimäärä oppilasta kohden viikossa on seuraava:

Seinäjoki	1,92
Jalasjärvi	2,07
Kurikka	1,90

Jos halutaan luotettavampaa vertailutietoa, opetusryhmien muodostamisen perusteet ja tuntiresurssin käyttö tulisi selvittää kouluittain. Koulujen keskikokojen tulisi olla samalla tasolla, jotta em. vertailu antaisi tarkempaa tietoa. Oppilaskohtainen viikkotuntiresurssi antaa kuitenkin viitteitä siihen suuntaan, että Kurikassa luokkia jaetaan pienemmiksi opetusryhmiksi Seinäjokea ja Jalasjärveä harvemmin. Toisaalta Jalasjärvellä koulun keskikoko on pienin, mikä luonnollisesti lisää oppilaskohtaista resurssitarvetta.

Seinäjoen peruskoulujen oppilasmäärät

	Yht.	joista erityisoppilaita
Alakylä	341	2

Alaviitala	49	
Asema	58	2
Haapaluoma	20	
Halkosaari	90	1
Honkakylä	30	
Hyllykallio	320	40
Isokylä	42	2
Jouppi	92	3
Keski-Nurmo	131	3
Kihniä	24	
Kirja-Matti	169	26
Kitinoja	36	
Kivistö	217	1
Koura	33	2
Kärki	247	1
Lintuviita	199	45
Marttila	437	117
+ mamut	17	
Niemistö	139	1
Niittyvilla	17	17
Nurmon yläaste	565	45
Pajuluoma	209	2
Pohja	132	18
Ruutipuisto	sairaalakoulu	
Sjoen Lyseo	576	47
Sjoen Yhteisk.	546	15
Tanelinranta	262	1
Toivolanranta	243	21
Topparla	50	1
Toukolanpuisto	134	1
Törnävä	268	19
Valkiavuori	389	29
Ylistaron ya	164	12
Yhteensä	6.246	474

Keskimäärin oppilaita Seinäjoen peruskouluissa on tällä hetkellä 195. Jos vaikeimmin vammaisten lasten pientä erityiskoulua Niittyvillan koulua Eskoossa ei huomioida, keskimääräinen koko on 201.

Valtuusto on tehnyt periaatepäätöksen, että 2-opetusryhmäisistä kouluista luovutaan syksystä 2014 alkaen. Käytännössä koulu on 3-opetusryhmäinen, jos ikäluokat ovat pysyvästi keskimäärin vähintään 7 oppilasta. Tätä pienempiä kouluja on tällä hetkellä 6, joista Haapaluoman koulun lakkauttamisprosessi on menossa.

Perusopetuksen tulosaluetta johtaa perusopetusjohtaja. Erityispalveluiden tulosaluetta, johon kuuluvat erityisopetus, oppilashuolto, kuljetukset ja avustajapalvelut sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta johtaa erityisopetuksen rehtori. Päätoimista opetushenkilöstöä on tällä hetkellä yhteensä 438 ja muuta henkilöstöä 209.

Perusopetuksen henkilöstö

- Rehtorit 13, lukion ja peruskoulun yhteinen rehtori 1
- Luokanopettajat 199

- Erityisluokan- ja erityisopettajat 72
- Lehtorit 133, peruskoulun ja lukion yhteiset 28
- Tuntiopettajat 40, jopista osa sivutoimisia
- Koulukuraattorit 6
- Koulusihteerit 11
- Koulunkäynnin ohj. ja avustajat 136
- Aamu- ja iltap. toiminnan ohj. 56

Henkilöstön rekrytoinnissa ei ole ollut vaikeuksia. Hakijoita on runsaasti, ja myös sijaisuuksiin on saatu varsin hyvin kelpoisia opettajia.

Muut kouluilla työskentelevät eivät ole suoraan opetuspalveluiden alaisuudessa. Psykologipalvelut saadaan kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksesta. Talonmies-vahtimestaripalveluista vastaa tekniikkakeskuksen tilapalvelut, siivouksesta kaupungin siivouspalvelut ja ruokahuollosta kaupungin ruokahuoltopalvelut.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaryhmiä on 28. Vain erityisoppilailla on aamutoimintaa. Muut ryhmät ovat iltapäiväryhmiä.. Hakijoita toimintaan on enemmän kuin paikkoja, mikä on johtanut siihen, että iltapäivätoimintaan pääsevät kaikki ykkösluokkalaiset, mutta 2. luokan oppilaista vain osa.

Oppilasmäärät ovat voimakkaassa kasvussa. Kasvu johtuu toisaalta muuttoliikkeestä (muuttajista peruskouluikäisiä 40 – 60/ vuosi) ja toisaalta syntyvyyden kasvusta. Alakoulussa olevat ikäluokat ovat keskimäärin 40 isompia kuin yläkoulussa olevat. Alle kouluikäisten ikäluokat ovat puolestaan keskimäärin 63 alakoulussa nyt olevia isompia ja siis yli 100 oppilasta suurempia kuin nyt yläkoulussa olevat ikäluokat. Erot ovat todella suuret. Kun ensi vuonna 1998 syntyneet aloittavat 9. luokan, heitä on 665. Vuonna 2012 syntyneitä puolestaan asuu Seinäjoella tällä hetkellä 845. Tämä merkitsee sitä, että kouluja on laajennettava ja rakennettava uusia. Tällä hetkellä on suunnittelussa uusi yhtenäiskoulu ja yhden alakoulun merkittävä laajennus, mutta niiden jälkeen tarvitaan nopeasti lisää uusia kouluja.

Lautakunta on määritellyt opetusryhmien maksimikoot seuraavasti:

Alkuopetuksen luokat 24

Alkuopetuksen yhdysluokat 22

Muut luokat 30

Muut yhdysluokat 26

Toisinaan oppilasmääriä on jouduttu 1 – 2 oppilaalla ylittämään, mutta pääsääntöisesti niissä on pysytty. Keskimääräinen luokkakoko on alakouluissa 17,7 ja yläkouluissa 18,6. Jakotuntien ansiosta todellinen ryhmäkoko on kuitenkin vielä tätä alhaisempi.

Jalasjärven peruskoulujen oppilasmäärät:

Kirkonkylä 226

Luopajärvi 65

Metsola 57

Hirvijärvi 54

Koskue 59

Keskikylä 37

Yläaste 261

Yhteensä 759

Koulun keskimääräinen koko Jalasjärvellä on tällä hetkellä 108 oppilasta.

Henkilöstö

- Rehtorit 2
- Luokanopettajat 28
- Erityisluokan- ja erityisopettajat 11
- Lehtorit 18, perusopetuksen ja lukion yhteiset 5
- Koulusihteeri 1
- Nuorisokuraattori 1
- Avustajat 30, 10 vakinaista ja 20 määräaikaista
- Aamu- ja ip. toim. koordinaattori 1
- Aamu- ja ip. toim. ohjaaja 1

Pitkään on ollut voimassa valtuuston päätös, jonka mukaan kouluverkko rakentuu vähintään 3-opetusryhmäisistä kouluista. Luokkakokoja ei ole erikseen määritelty, vaan niistä sovitaan tarvittaessa tapauskohtaisesti erikseen. Poikkeuksellisen suuria opetusryhmiä ei kuitenkaan ole. Keskimääräinen perusopetusryhmän koko alakouluissa on 16,7 ja yläkoulussa 21,8.

Oppilasmäärät ovat viime vuosina alentuneet. Jonkin verran erityisesti yläkoululaisten määrä laskee vielä lähivuosina, mutta ikäluokkakehitys on kääntynyt muutama vuosi sitten uudelleen kasvuun. Pidemmällä aikavälillä oppilasmäärä näyttää pysyvän suunnilleen nykyisellä tasolla. Nykyisten koulutilojen arvioidaan riittävän vuosiksi eteenpäin.

Koululaisten iltapäivätoimintaa on 4 ryhmässä, joista yhdessä on myös aamutoimintaa. Koululle ryhmä perustetaan, jos siihen ilmoittautuu vähintään 6 oppilasta.

Kurikan peruskoulujen oppilasmäärät:

Kangas	121
Koivisto	60
Luopa	79
Mieto	74
Paulaharju	297
Peura	225
Säntti	40
Tuiskula	45
Yhteiskoulu	347
Jurvan yläkoulu	140
Yhteensä	1428

Tämänhetkinen koulun keskimääräinen koko on 143 oppilasta.

- Henkilöstö
- Rehtorit 5
 - Luokanopettajat 55
 - Erityisluokan- ja erityisopettajat 16
 - Lehtorit 58
 - Koulusihteerit 3
 - Avustajat 16, joista 7 vakinaista ja 9 määräaikaista
 - Ap ja ip toiminnan ohjaajat 15, jotka toimivat myös koulunkäyntiavustajina

Periaatteena on, että koulut ovat vähintään 3-opetusryhmäisiä. Alkuopetuksen luokilla oppilasmääräraja on 22 ja sitä ylempillä 25, joka voidaan ylittää kahdelle. Rajat ovat valtuuston päättämiä ja ehdottomia. Jos raja ylittyy yhdelläkin oppilaalla, luokka jaetaan. Perusopetusryhmän keskikoko alakouluissa on 17,8 ja yläkoulussa 18,7.

Ikäluokkien koossa on eroja, mutta kokonaisuudessaan oppilasmäärissä ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Tällä hetkellä näyttää siltä, että Jurvan alueella oppilasmäärät ovat kuitenkin hienoisessa laskussa. Koulutilojen määrä on riittävä tulevillekin vuosille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmiä on 6. Ryhmän perustamisen alaraja on 8 oppilasta.

Johtopäätökset

Seinäjoen, Jalasjärven ja Kurikan perusopetukset on mahdollista yhdistää yhdeksi opetuspalveluiden kokonaisuudeksi. Tosin perusopetuksen mahdollisella yhdistämisellä ei ole saavutettavissa merkittäviä synergiaetuja. Todennäköisesti suurimmat hyödyt saavutettaisiin voimavarojen yhdistämisellä kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa. Varsinaiseen opetustoimintaan ja sen järjestämiseen yhdistämisellä ei olisi merkittäviä vaikutuksia.

Jos yhteisen opetustoimen kouluverkkoon tehtäisiin jatkossa muutoksia, perusopetuksen oppilaat sijoitettaisiin silloinkin nykyisten kotikuntien mukaan, koska etäisyydet ovat suhteellisen pitkät eikä kuntien rajojen läheisyydessä ole missään kohdin molemmin puolin rajaa runsasta asutusta. Erityisopetuksessa voi joissain tapauksissa tilanne olla toinen, mutta yhteistyötä tältä osin tehdään jo nyt.

Pidemmällä aikavälillä yhdistetyssä opetustoimessa toimintaperiaatteet tulisi yhtenäistää ja myös käytettävissä olevat resurssit saattaa samalle tasolle. Kun yleensä päädytään siihen, että uudelle kokonaisuudelle määritellään resurssit ja oppilaille edut käytössä olleen korkeimman tason mukaan, tästä seuraa väistämättä lisäkustannuksia. Jos kuitenkin nykyiset kunnat tai osa niiden toiminnoista halutaan yhdistää, opetuksen järjestämisestä ei tälle yhdistämiselle tule estettä.

Kuntarakenteesta riippumatta perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja opetustoimen hallinnossa tehdään alueellista yhteistyötä. Alueen kunnilla on yhteisiä hankkeita mm. opettajien koulutuksessa. Kun perusopetuksen uudet opetussuunnitelmat tulee ottaa 1.8.2016 käyttöön, on päätetty, että laaditaan yhteinen alueellinen opetussuunnitelma.

6. Lukiokoulutus

Seinäjoella on kolme lukiota ja Seinäjoen lukiolla vielä toimipiste Peräseinäjoella niin, että kaikissa entisissä kuntakeskuksissa on lukio-opetusta. Kurikassa on kaksi lukiota ja Jalasjärvellä yksi.

Opiskelijoita lukioissa on seuraavasti:

	Nuorten koulutus	Aikuisopiskelijat	Aineopiskelijat
Seinäjoen lukio	798	67	237
Nurmon lukio	291		
Ylistaron lukio	58		
Kurikan lukio	158		43
Jurvan lukio	62		
Jalasjärven lukio	116	1	

Lukioiden henkilöstö:	
Seinäjoki	
- rehtorit	2, lukion ja perusopetuksen yhteinen rehtori 1
- apulaisrehtorit	2
- lehtorit	64, lukion ja peruskoulun yhteiset 28
- päätoimiset tuntiopettajat	6
- koulusihteerit	3, peruskoulun ja lukion yhteinen 1
Jalasjärvi	
- rehtori	1
- lehtorit	4, peruskoulun ja lukion yhteiset 5
Kurikka	
- rehtorit	1, lukion ja peruskoulun yhteinen 1
- lehtorit	16, lukion ja perusopetuksen yhteiset 13

Lukiokustannukset opiskelijaa kohti olivat opetushallituksen kustannusraportin mukaan mukaan vuonna 2011

Seinäjoki	6.855 €
Kurikka	7.586 €
Jalasjärvi	7.247 €

Lukioissa henkilöstö- ja tilakustannusten osuus on vielä suurempi kuin peruskouluissa, joten pienten yksiköiden opiskelijakohtaiset kustannukset korostuvat. Valinnaisuuden toteuttaminen pienissä lukioyksiköissä on haastavaa, koska opetusryhmistä muodostuu vain muutaman opiskelijan ryhmiä. Tilannetta voidaan korjata etä- ja verkko-opetuksen avulla.. Näitä kurseja opiskelijat voivat valita jo tällä hetkellä useista Etelä-Pohjanmaan lukioista.

Opiskelijaa kohden käytetty opettajien kokonaistuntimäärä viikossa on seuraava:

Seinäjoki	1,58
Jalasjärvi	1,97
Kurikka	1,98

Suurena lukiona Seinäjoen lukiossa vastaava suhdeluku on 1,45. Kun suuri osa kaupungin lukiolaisista opiskelee Seinäjoen lukiossa, koko Seinäjoen suhdeluku jää Kurikkaan ja Jalasjärveen verrattuna varsin matalaksi. Todennäköisesti valinnaisuutta Seinäjoen lukiossa on kuitenkin muita enemmän. Opetusryhmät vastaavasti ovat keskimäärin muita lukioita korkeammat.

Lukiopalveluiden yhdistämisellä ei sinänsä olisi vaikutuksia lukioverkkoon. Kokonaan toinen asia on pienten lukioiden tulevaisuus. Alle 100 opiskelijan lukioiden toimintaedellytykset eivät ole niin hyvät kuin isompien. Pienten lukioiden toiminnan uudelleenjärjestelyt tai jopa lakkauttamiset riippuvat ennen kaikkea valtakunnallisista lukiokoulutusta koskevista päätöksistä. Seinäjoella on päädytty Etelä-Seinäjoen yksikön osalta siihen, että opiskelijat opiskelevat siellä kaksi ensimmäistä lukivuotta ja siirtyvät kolmanneksi vuodeksi Seinäjoen lukioon. Näin voidaan paremmin turvata opiskelijoiden valinnanmahdollisuudet.

Johtopäätökset

Kuntien tai lukioiden hallinnon yhdistämisestä ei lukiokoulutuksen näkökulmasta ole erityistä hyötyä, mutta ei myöskään haittaa. Lukioiden kehittäminen ei ole ensisijaisesti kiinni kuntarakenteesta. Kaikissa tapauksissa oleellista on lukioiden välisen yhteistyön toimivuus. Organisaatorakennetta enemmän lukioiden tulevaisuuteen vaikuttavat valtakunnalliset koulutuspoliittiset ratkaisut ja tulevat

opiskelijamäärät. Erilaiset etäopetusratkaisut ovat jo tällä hetkellä mahdollisia, mikä helpottaa yksilöllisten opintomahdollisuuksien tarjoamista pienissäkin yksiköissä.

Kuntatasolla päätetään joka tapauksessa resursseista. Mitä pienempiä opetusryhmät ovat, sitä korkeammat ovat vastaavasti kustannukset. Päätökset siitä, paljonko lukiokoulutukseen ollaan valmiita panostamaan, tehdään kunkin kunnan omista lähtökohdista.

Jos lukiokoulutus yhdistetään yhdeksi organisaatioksi, mutta kuntaliitokseen ei mennä, vaihtoehtoina ovat joko vastuukuntamalli tai lukioiden siirtäminen koulutuskuntayhtymään. Ainakin toistaiseksi selkein malli on kuntien omien lukioiden jatkaminen. Pienten lukioiden toiminnan järjestäminen kannattaa aloittaa oman kunnan sisällä järjestelemällä isomman ja pienemmän lukion toiminnot järkevästi yhteen. Lukion ja perusopetuksen yhteiset opettajat ovat tärkeitä erityisesti pienemmissä yksiköissä, jotta molempien koulumuotojen opetus saadaan hoidettua ammattitaitoisesti ja laadukkaasti. Tämä merkitsee sitä, että lukiokoulutusta ei voi tarkastella pelkästään omana kokonaisuutenaan ilman perusopetusta ja sen järjestelyitä.

Lisäksi todettiin, että kaikissa kolmessa nykyisessä kunnassa tarvitaan vähintään yksi lukio, koska väestöpohja on tähän riittävä ja myös lukio on lähipalvelu.

7. Ammatillinen koulutus

Seinäjoen osuus Seinäjoen koulutuskuntayhtymästä on 49,49 %, Kurikan 8,23 % ja Jalasjärven 4,79 % eli yhteensä 62,51 %. Kurikka on mukana myös Suupohjan koulutuskuntayhtymässä %:n osuudella. Kuntayhtymän omistusosuutta enemmän merkitystä on äänivallalla. Seinäjoen koulutuskuntayhtymän yhtymävaltuustossa jokaisella jäsenellä on yksi ääni. 39 jäsenestä Seinäjoella on 12, Kurikalla 3 ja Jalasjärvellä yksi edustaja. Kuntien yhteinenkään omistusosuus ei riitä kuin 41 %:n ääniosuuteen. Koulutuskuntayhtymän perussopimusta ollaan ammattikorkeakoulun yhtiöittämisen vuoksi kuitenkin uudistamassa. Tässä yhteydessä tavoitteena on saada äänivalta vastaamaan paremmin kunkin kunnan omistusosuutta.

Seinäjoen, Jalasjärven ja Kurikan intressit ammatillisen koulutuksen osalta ovat pitkälti samansuuntaiset. Tavoitteena on kehittää sekä Seinäjoella että Kurikassa olevaa ammatillista koulutusta niin, että opiskelupaikkoja nuorille on riittävästi ja koulutus vastaa alueen elinkeinoelämän tarpeisiin.

Ammatillisen koulutuksen käyttökustannusten rahoitus on viime vuosina ollut riittävä. Rahoitusta ollaan kuitenkin kiristämässä. Osa rahoituksesta maksetaan tuloksellisuuden perusteella. Rahoituksen muoto on yksikköhintarahoitus, joka lasketaan koulutuslaoittain valtakunnallisesti toteutuneiden keskimääräisten opiskelijakohtaisten kustannusten mukaan. Rahoitus koulutuksen järjestäjille tulee suoraan opetus- ja kulttuuriministeriöltä, mutta valtio perii kaikilta Suomen kunnilta asukaskohtaista rahoitusosuutta (tänä vuonna 357,44 €/ asukas), joka on 58,11 % maksettavasta yksikköhintarahoituksesta. Näin valtion oma osuus maksamistaan valtionosuuksista on tosiasiallisesti 41,89 %.

Jalasjärven ammatillinen aikuiskoulutus ja Sedu Aikuiskoulutus ovat volyymiltään suunnilleen samankokoisia toimijoita. JAKK on viime vuosiin saakka ollut selvästi suurempi, mutta tällä hetkellä Sedu on jonkin verran isompi (liikevaihdot: Sedu 13 M€ ja JAKK 11 M€). JAKK on erikoistunut autoalalle, logistiikkaan, maanrakennukseen ja

muovialalle. Sedu Aikuiskoulutuksen keskeisimmät erikoistumisalat ovat sosiaali- ja terveysalat, teollisuus, palvelut, yrittäjyys, kauppa ja hallinto sekä maaseutu.

Aikuiskoulutuksen oppilaitosten yhteistyön tiivistäminen ja jopa yhdistäminen ovat nousseet aika ajoin esiin. Etäisyys oppilaitosten välillä ei ole pitkä, ja ne täydentävät hyvin toisiaan. Toiminnoissa ei ole päällekkäisyyksiä haitallisessa määrin, vaikka jossain määrin molemmat tarjoavat samaakin koulutusta. Kiristyvillä koulutuksen markkinoilla erilaiset yhteistyön mahdollisuudet ja jopa yhdistyminen olisi hyvä selvittää.

Johtopäätökset

Etelä-Pohjanmaalla ammatillisen koulutuksen järjestäminen on lähes kokonaan koulutuskuntayhtymien vastuulla. Suurin ja tärkein toimija maakunnassa ja erityisesti Seinäjoen, Jalasjärven ja Kurikan kannalta on Seinäjoen koulutuskuntayhtymä. Kuntien jatkaminen itsenäisinä tai yhdistyminen ei sinänsä vaikuta kuntayhtymän opetus- tai muuhun toimintaan. Luonnollisesti yhdistyneen kunnan painoarvo kuntayhtymässä olisi kuitenkin suurempi kuin erillisten kuntien.

Ammatillisen koulutuksen kannalta oleellisinta on koulutuksen korkea laatu ja opiskelupaikkojen riittävyys. Kuntayhtymän omistusosuuksilla on tässä suhteellisen pieni merkitys. Kuitenkin koulutuksen ja toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että päätöksenteossa otetaan maakunnan keskusalueen nuorten ja elinkeinoelämän koulutukselliset tarpeet riittävässä määrin huomioon.

Lisäksi todettiin, että koulutuskuntayhtymien tulee jatkossa tulla toimeen valtionosuuksilla ja omalla tulorahoituksellaan niin, että jäsenkunnilta ei peritä erillisiä maksuosuuksia.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestelyihin työryhmä ei ota kantaa, vaan sen mahdollinen selvittäminen päätettiin jättää kuntajohdon päätettäväksi.

8. Kansalaisopisto

Seinäjoella ja Jalasjärvellä kansalaisopistot ovat kunnallisia. Jalasjärvi tuottaa kansalaisopistopalvelut myös Karvialle. Kurikassa kansalaisopistotoiminnan järjestäjä on Kurikkalan Settlementi ry, jota kaupunki avustaa. Kansalaisopiston menoista palkkakustannukset muodostavat ylivoimaisesti suurimman osan. Muilla kustannuksilla on varsin pieni merkitys.

Kansalaisopistot järjestävät opetus- ja harrastustoimintaa varsin pitkälle kysynnän mukaan. Rahoitus muodostuu valtionosuuksista, kurssimaksuista ja kunnan osuudesta tai avustuksesta. Valtionosuutta maksetaan tuntiperusteisesti. Valtionosuustunteja opistoilla on yleensä 10 – 20 % vähemmän kuin varsinaista opetusta. Seinäjoki saa valtionosuutta kansalaisopistotoimintaan tänä vuonna 24.624 tunnista (todellinen tuntimäärä n. 30.000) yhteensä 1.105.310 €, Jalasjärvi 5.272 tunnista yhteensä 236.647 € ja Kurikkalan Settlementi 9.353 tunnista 432.681 €. Kurikkalan Settlementin valtionosuutta korottaa hieman ALV-kompensaatio, mutta tosiasiallisesti valtionosuudet ovat tuntia kohden samalla tasolla.

Kunnille jäävät nettomenot ovat opetustuntia kohden suunnilleen samalla tasolla, koska valtionosuuksien lisäksi kurssimaksuissakaan ei ole suuria eroja. Kurssimaksut kattavat kokonaiskustannuksista reilut 20 %.

Kansalaisopistoissa järjestetään todella paljon erilaisia kursseja ja muuta toimintaa. Opetuksesta suurimman osan hoitavat sivutoimiset tuntiopettajat. Rehtoreiden ja päätoimisten opettajien vastuulla on suunnittelu, johon heidän työmäärästään kuuluu merkittävä osa. Kansalaisopistojen varsinaiseen toimintaan opistojen yhdistyminen ei juurikaan vaikuttaisi, mutta suunnitteluun ja kehittämiseen kyettäisiin järjestämään paremmin resursseja. Toiminnan luonteesta johtuen hallinnon sijainnilla ei ole käytännössä merkitystä, vaan koko alueellisen kansalaisopiston hallinto voitaisiin keskittää yhteen paikkaan. Sen sijaan varsinainen toiminta jatkuisi nykyiseen tapaan ja nykyisissä toimipisteissä.

Päätoiminen henkilöstö	
Seinäjoen kansalaisopisto	
o Rehtori	1
o Apulaisrehtori	1
o Suunnittelijaopettajat	4
o Opettaja	1
o Toimistosihteerit	5
Jalasjärven kansalaisopisto	
o Rehtori	1
o Opettaja	1
Kurikan kansalaisopisto	
o Rehtori	1 osa-aikainen
o Toimistosihteerit	1

Johtopäätökset

Kansalaisopistotoiminnan yhdistämisellä kyettäisiin lisäämään resursseja suunnitteluun ja kehittämiseen, joihin kansalaisopistoissa yleensä kyetään nykyisillä voimavaroilla panostamaan riittävästi. Taloudellisia säästöjä saataisiin tuskin aikaan, mutta toiminnan laatua saataisiin parannettua ja tarjontaakin ehkä lisättyä. Mikäli kunnat eivät yhdisty, hallinnon järjestäminen vastuukuntamallilla olisi mahdollinen vaihtoehto..

Työryhmässä todettiin, että kaikissa kunnissa ollaan tyytyväisiä tämänhetkisiin kansalaisopistopalveluihin. Halukkuutta yhdistämisen selvittämiseen ei tässä vaiheessa ole. Jos kunnat aloittavat jossain vaiheessa varsinaiset yhdistymisneuvottelut, kansalaisopistotoiminnasta ja sen järjestämisestä tulee tehdä erillinen selvitys. Tällöin lähtökohtana on yksi koko alueen kattava opisto.

9. Musiikkiopisto ja muu taiteen opetus

Taiteen perusopetuksesta musiikin opetusta on kaikissa kunnissa. Seinäjoella on lisäksi kansalaisopiston hallinnoima taidekoulu Oiva, jossa annetaan kuvataiteen perusopetusta. Kansalaisopistossa on myös teatteritaiteen ja rytmimusiikin perusopetusta. Tanssin perusopetusta antavat yksityiset Seinäjoen baletti- ja tanssiopisto ja Miloff tanssiopisto. Käsityön perusopetusta tarjoaa Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen Näppi-käsityökoulu.

Seinäjoki ja Kurikka ovat yhdessä Alavuden ja Vimpelin kanssa musiikkiopistoa ylläpitävän Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston kannatusosakeyhtiön osakkaita. Seinäjoen omistusosuus on 66,3 % ja Kurikan 14,2 %. Musiikkiopiston kustannukset jaetaan siten, että hallinnon menot jaetaan kunkin toimipisteen opetustuntien suhteessa ja toimipisteen kustannuksista vastaa toimipisteen sijaintikunta. Valtionosuudet jaetaan opetustuntien suhteessa ja sijaintikunta saa oman opetuspisteensä opintomaksut, minkä jälkeen kunnat maksavat

kannatusosakeyhtiölle avustuksena näin jäävät nettomenot. Seinäjoen avustuksen määrä tänä vuonna on 640.000 € ja Kurikan 100.000 €.

Jalasjärvellä on Alajärven musiikkiopiston opetuspiste, jonka nettokustannukset Jalasjärvelle ovat tänä vuonna 157.000 €.

Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoa suunnitellaan kunnallistettavaksi. Tämän jälkeen Seinäjoki toimisi vastuukuntana ja järjestäisi musiikkiopistopalveluita nykyisille kannatusosakeyhtiön osakkaille ja muillekin kunnille, jos ne niin haluavat. Nettokustannusten on arvioitu hieman alenevan nykytasosta, kun tukipalveluissa voidaan käyttää kaupungin vastaavia palveluita ja saavuttaa näin merkittäviä synergiaetuja.

Kun Alajärvi vastaa musiikkiopistoa lukuun ottamatta kaikista Vimpelin sivistystoimen palveluista, siellä on ryhdytty suunnittelemaan myös musiikin opetuksen hankkimista Alajärven musiikkiopistolta. Samassa yhteydessä olisi hyvä tutkia Jalasjärven musiikkiopistotoiminnan siirtäminen osaksi Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoa.

Johtopäätökset

Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston kunnallistamisella pyritään saamaan toimintaan lisää tehokkuutta ja taloudellisuutta. Seinäjoki voi vastuukuntana huolehtia nykyisten musiikkiopiston toimipisteiden ja tarvittaessa myös Jalasjärven musiikkiopistopalveluista. Vimpelin siirtyminen Alajärven vastuulle ja Jalasjärven Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoon molempien opistojen alueet muodostuisivat sekä maantieteellisesti että toiminnallisesti tarkoituksenmukaisemmiksi.

Todettiin, että Jalasjärvellä ollaan erittäin tyytyväisiä Alajärven musiikkiopiston toimintaan ja tarjontaan, joten Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoon siirtymistä ei pidetty ajankohtaisena.

10. Kirjastopalvelut

Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston toimintaverkkoon kuuluvat pääkirjasto; Nurmon, Peräseinäjoen ja Ylistaron kirjastot, 2 kirjastoautoa sekä sairaalakirjasto.. Jalasjärvellä on kuntakeskuksessa kirjasto. Lisäksi asukkaita palvelee kirjastoauto. Kurikassa kirjastot ovat kaupungin keskustassa ja Jurvassa. Kurikassa kirjastoautoja on kaksi.

Kirjastopalvelut ovat tällä hetkellä varsin hyvin asukkaiden saavutettavissa ja palveluita käytetään runsaasti. Kirjastojen kokoelmat ovat varsin hyvät ja myös tilat ovat asianmukaiset ja riittävät. Seinäjoen kirjastolla maakuntakirjastona on koordinointi-, koulutus- ja palveluvastuuta koko maakunnan alueella. Maakunnan kirjastoilla onkin keskenään varsin paljon yhteistyötä.

Seinäjoki, Jalasjärvi ja Kurikka ovat kaikki eri kirjastojärjestelmissä, mutta sillä ei ole välitöntä merkitystä, koska järjestelmistä huolimatta voidaan toimia yhteistyössä ja tarvittaessa käyttää toistensa aineistoa. Jos kirjastopalvelut yhdistetään, järjestelmät tulee kuitenkin luonnollisesti jollain aikavälillä yhtenäistää.

Kirjastopalveluiden kokonaismenot Seinäjoella ovat tänä vuonna 4.016.000 €
Henkilökunta (yhteensä 51):
kirjastotoimenjohtaja
apulaisjohtaja

palvelupäälliköt 6
kirjaston johtajat 3 (Nurmo, Ylistaro ja Peräseinäjoki)
kirjastonhoitajat 2
informaatikko
verkkosuunnittelija
kirjastovirkailijat 26
kirjastoautonkuljettaja-virkailijat 4
kirjastoavustajat 4

Jalasjärven kirjastomenot ovat 377.940 €
Henkilökunta (yhteensä 5)
Kirjastonjohtaja
Kirjastonhoitaja
Kirjastovirkailijat 3

Kurikassa kirjastopalveluiden menot ovat 768.000 €
Henkilökunta (yhteensä 10 vakinaista ja 2 määräaikaista):
kirjastotoimenjohtaja
kirjastonjohtaja
erikoiskirjastonhoitaja
kirjastovirkailijat 7, joista 1 määräaikainen
ma. järjestelyapulainen

Johtopäätökset

Kirjastopalvelut ovat varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden lisäksi sivistystoimen keskeisimpiä peruspalveluita. Kunnilla on velvollisuus järjestää kirjastopalvelut. Kirjastopalveluiden yhdistäminen ei muuttaisi kirjastoverkkoa, vaan nykyiset kirjastot tulisi säilyttää mahdollisen kuntaliitoksenkin yhteydessä. Kirjastoautoja on viisi, mutta kahdesta autosta voitaisiin todennäköisesti luopua, koska kahdessa vuorossa toimien kolmella kirjastoautolla kyettäisiin hoitamaan koko alue.

11. Kulttuuripalvelut

Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaan kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kunnan tehtävänä on myös järjestää kunnan asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. Kaikissa kolmessa kunnassa kulttuuripalvelut ovat valtakunnallisesti vertailtuina ja kunnan kokoon suhteutettuna varsin hyvällä tasolla. Seinäjoen lisäksi myös Kurikassa ja Jalasjärvellä on päätoimista kulttuuritoimen henkilöstöä. Monissa vastaavankokoisissa kunnissa tilanne on paljon huonompi.

SJK-kunnissa kulttuuripalveluita on tarjolla runsaasti ja kulttuuriharrastus on aktiivista. Kuntien kulttuuritoimien tehtävä on erityisesti juuri kulttuurin harrastusmahdollisuuksien tukeminen. Kulttuuritoimet ovat mukana käytännössä kaikissa kulttuuriin liittyvissä tapahtumissa. Kuntien omat juhlat ja monet tapahtumat (esim. itsenäisyys- ja veteraanipäivän juhlat) ovat kulttuuritoimien vastuulla. Kulttuuripalveluitten ja harrastusmahdollisuuksien tarjoamisen ohella kulttuuritoimet tukevat eri tavoin (myös taloudellisesti) alan yhteisöjen ja yhdistysten toimintaa. SJK-kuntien kulttuuritoimien erityisenä painopisteenä on lasten ja nuorten kulttuuri.

Maakunnan keskuskaupunkina Seinäjoella on omia kulttuurilaitoksia. Taidehalli kuuluu suoraan kaupungin kulttuuritoimeen. Museopalvelut on oma,

kulttuurilautakunnan alainen tulosalueensa. Teatteri ja orkesteri ovat käytännössä kaupungin omistamia ja rahoittamia, mutta niillä on oma hallintonsa.

Seinäjoella on käyty pitkään keskustelua taidemuseosta. Tällä hetkellä suunnitteilla on taidekeskus, joka kokoaisi eri kulttuurin ja taiteenalojen toimijoita yhteen. Yksi osa taidekeskusta voisi olla myös taidemuseo. Myös Kurikassa on suunnitteilla kulttuuritalo. Molemmat hankkeet ovat vielä varsin alkuvaiheessa eikä niiden toteuttamisaikataulua ole päätetty.

Seinäjoella kulttuuripalveluiden menot vuonna 2013 ovat 1.072.700 € ja museopalveluiden 1.298.000 €

Kulttuuripalveluiden henkilöstö (yhteensä 9,5):

Kulttuuritoimenjohtaja

Kulttuurisihteeri

Tapahtumakoordinaattori

Toimistos sihteeri

Nuoriso-kulttuuriohjaaja, yhteinen nuorisopalveluiden kanssa

Näyttelykoordinaattori (Taidehalli)

Taidehallin hoitaja

Projektityöntekijät 3 (Louhimo)

Museopalveluiden henkilöstö (yhteensä 14):

Museotoimenjohtaja

Museoamanuenssit 3

Rakennustutkija

Konservaattori

Museonhoitajat 3

Museoapulainen

Museomestari

Toimistos ihteerit 2

Laitoshuoltaja

Kaupunginhallituksen avustusrahaista maksettavista kulttuurialan avustuksista merkittävimmät ovat

Musiikkiopisto	.640.000
Orkesteri	.480.000
Kaupunginteatteri	2.040.000
4H-yhdistykset	45.000
Kesäteatteri	20.000
Svenska föreningen	35.000
Siirtolaisuusmuseo	60.000
yhteensä	3.320.000 €

Kulttuuripalveluiden menot Jalasjärvellä ovat 87.890 €

Henkilöstö:

Kulttuurisihteeri

Museosta vastaa Jalasjärven kotiseutu- ja museoyhdistys, jota kunta avustaa.

Kurikan kulttuuritoimen menot ovat 264 000 €. Tästä summasta noin 135 000 euroa jaetaan avustuksina kolmen eri museon toimintaan, erilaisten kulttuuritapahtumien järjestämiseen sekä yhdistysten ja kulttuuritoimijoiden toimintaan.

Henkilöstö:

Kulttuuripäällikkö

Museosta huolehtii kaupungin avustama Kurikan kotiseutu- ja museoyhdistys

Johtopäätökset

Seinäjoen taidelaitoksilla on oma roolinsa. Sen sijaan varsinaiset kuntien kulttuuritoimet toimivat varsin pitkälle samoilla periaatteilla. Kulttuuripalvelut tarjoavat mahdollisuuksia niin kulttuurin toimijoille kuin kulttuurin kuluttajillekin. Tämä perustyö ei mahdollisessa yhdistymisessäkään muuttuisi. Sinänsä resurssien yhdistämisestä olisi hyötyä, koska se tarjoaisi henkilöstölle mahdollisuuksia työnjakoon ja tarvittaessa myös erikoistumiseen. Kolmas sektori ja kansalaisopisto ovat merkittäviä toimijoita ja kulttuuritoimien yhteistyökumppaneita kulttuuripalveluiden järjestämisessä.

Mahdollisen yhdistymisen yhteydessä tulee erityisesti huolehtia paikallisen kulttuuritoiminnan toimintaedellytysten säilymisestä.

12. Liikunta- ja nuorisopalvelut

Seinäjoella liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut ovat omia tulosalueitaan, joilla on omat lautakuntansa. Jalasjärvellä ja Kurikassa liikunta- ja nuorisopalveluilla on yhteistä henkilöstöä ja ne sisältyvät vapaa-aikapalveluihin. Liikuntapaikkojen kunnossapidosta Seinäjoella vastaa kaupungin liikuntapalvelut. Jalasjärvellä ja Kurikassa kunnossapito on pääosin teknisen toimen hoidettavana. Tämä vaikuttaa luonnollisesti liikuntatoimen kustannuksiin ja myös henkilöstömääriin.

Liikuntapalvelut ovat kaikissa kolmessa kunnassa varsin hyvällä tasolla. Liikuntatoimet ovat tiiviissä yhteistyössä paikallisten urheiluseurojen kanssa. Kunnallisia palveluita täydentävät yksityiset liikuntapaikat, joten tarjontaa ja vaihtoehtoja on runsaasti. Pulaa on lähinnä riittävän kokoisista sisäliikuntatiloista ja Seinäjoella myös jääurheilun harjoitteluvuoroista.

Nuorisopalveluissa korostuvat perinteistä nuorisotilatoimintaa enemmän erityis- ja etsivä nuorisotyö. Nuorten yhteiskunta- ja koulutustakuun toteutuminen on kuntien vastuulla ja edellyttää kuntien nuorisotyöltä aktiivista otetta syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja syrjäytymisvaarassa olevien löytämiseen. Erityisnuorisotyön lisäksi nuorten osallisuuden lisääminen ja harrastustoiminnan tukeminen ovat myös keskeisiä tavoitteita ja osaltaan ehkäisevät syrjäytymiskehitystä. Kaikki mahdolliset lisäresurssit nuorisotyöhön tulisivat todelliseen tarpeeseen.

Liikuntapalveluiden kokonaiskustannukset tänä vuonna ovat 7.810.300 €.

Henkilöstö (yhteensä 50)

Liikuntatoimenjohtaja

Liikuntapalvelupäälliköt 2

Kunnossapitopäällikkö

Erityisliikunnanohjaaja

Liikunnanohjaajat 5

Liikuntaneuvoja

Kuntohoitaja

Uinninvalvojat 4

Toimistosihteerit 4

Toimistosihteeruinninvalvoja

Laitosmies 3

Hallimestari 3

Liikuntapaikkamestari 4

Liikuntapaikkojen hoitajat 19

Tuntiohjaaja

Nuorisopalveluiden menot vuonna 2013 ovat yhteensä 2.191.300 €

Henkilöstö (yhteensä 17,5):

Nuorisotoimenjohtaja

Nuorisosihteeri

Toimistos sihteeri

Erityisnuorisotyöntekijä

Nuorisotyöntekijät 10

Nuoriso-kulttuuriohjaaja, yhteinen kulttuuritoimen kanssa

Etsivän nuorisotyön ohjaajat 3

Tuntiohjaaja

Jalasjärven liikunta- ja nuorisopalveluiden menot ovat 665.800 €

Henkilöstö (yhteensä 2 vakinaista ja 2 määräaikaista):

Nuoriso- ja liikuntasihteeri

Nuoriso-ohjaaja

Etsivän nuorisotyön työntekijät 2

Kurikan liikunta- ja nuorisotoimien menot ovat yhteensä 897.400 €

Henkilöstö (yhteensä 9):

Vapaa-aikatoimen päällikkö

Toimistos sihteeri (yhteinen kulttuuritoimen kanssa)

Vapaa-aikatoimen suunnittelija

Uimahallin liikunnanohjaajat 2

Uimahallin palvelupisteen työntekijät 2

Erityisnuoriso-ohjaaja

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja

Määräaikaiset tuntiohjaajat 8

Johtopäätökset

Liikuntapalveluissa on oleellista, että perus- ja lähiliikuntapaikat ovat mahdollisimman helposti asukkaiden saavutettavissa. Kuntien on syytä panostaa erityisesti kunto- ja terveysliikuntaan. Myös vähemmän harrastettavien lajien harjoittelu- ja kilpailupaikkoja tarvitaan, mutta riittää, kun niitä löytyy alueelta. Niiden ei tarvitse olla jokaisen harrastajan kodin välittömässä läheisyydessä.

Liikuntapalveluiden yhdistäminen ei todennäköisesti toisi taloudellista säästöä, mutta se antaisi paremmat mahdollisuudet liikuntapalveluiden alueelliselle suunnittelulle. Liikuntapalveluiden järjestämis muodosta riippumatta kuntien tulee entistä enemmän keskittyä kunto- ja terveysliikunnan edistämiseen. Toisaalta kuntien tehtävänä on antaa mahdollisuuksia myös liikunnan kilpailutoimintaan. Liikuntapaikkojen ohella tässä on tärkeää myös yhteistyö urheiluseurojen kanssa.

Nuorisopalveluissa korostuvat syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten osallisuuden lisääminen. Nuorisotyön resurssit ovat niukahkot. Kun kuntien mahdollisuudet lisähenkilöstön palkkaamiseen ovat varsin heikot, nuorisopalveluiden yhteen kokoamisella voisi olla mahdollista tehostaa toimintaa. Toisaalta nuorisotyössä on tärkeää, että ohjaaja tuntee nuoret ja heidän olosuhteensa, jotta ohjaus ja tuki osataan suunnata oikein.

Työryhmän näkemyksen mukaan yhteistyön lisäämisen mahdollisuudet sekä liikunta- että nuorisotyössä olisi syytä selvittää.

13. SWOT – analyysi kuntien mahdollisesta yhdistymisestä

Mahdollisuudet	Vahvuudet
<ul style="list-style-type: none"> • Hallintorakenteiden uudistaminen • Henkilöstön rekrytointi helpottuu • Henkilöstön osaamisen turvaaminen • Alueellisen koulutustarjonnan lisääminen • Erityispalveluiden ja erityisopetuksen kehittäminen • Maahanmuuttajien opetuksen turvaaminen • Päivähoitopaikkojen joustavampi tarjonta esim. työpaikkaliikenne huomioiden • Tehokkaammat markkinointimahdollisuudet valtakunnallisesti • Alueen vetovoima paranee • Alueen vahvuudet tehostuvat • Alueen yhtenäisen kehittäminen mahdollistuu • Toiminnan tehokkuus ja tuloksellisuus paranevat 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjasto-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluiden organisaation, kehittämisen ja toiminnan vahvistuminen • Valtakunnallinen painoarvo kasvaa ja näkyvyys paranee • Alueellinen omaleimaisuus • Suurempi määrä veronmaksajia antaa paremman pohjan palveluiden järjestämiselle
Uhat	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • Palvelutason yhtenäistämisen aiheuttama menojen kasvu kuntaliitoksen ensimmäisinä vuosina • Velanoton kasvu kiihtyy • Yhteisöllisyyden väheneminen ja identiteetin heikkeneminen • Kylien autoituminen • Talouden kehityksen epävarmuus ja talousvaikeuksien lisääntyminen, vaikka nykyisen kunnan talous olisi kunnossa • Kaikki negatiivinen kehitys pannaan kuntaliitoksen syyksi, vaikka se tapahtuisi siitä riippumatta. • Palvelut keskittyvät entistä enemmän • Reuna-alueiden näivettyminen • Isoimmalla mahdollisuus sanella päätökset • Rikkain maksaa köyhempien velat ja palvelutason noston, minkä seurauksena kaikki ovat pian yhtä köyhiä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alueen maantieteellinen laajuus ja hajautunut rakenne vaikeuttavat palveluiden järjestämistä ja lisäävät kustannuksia. • Kasvottomuus – ei tunneta päättäjiä, viranhaltijoita eikä asiakkaita • Vetovoima ei jakaudu tasaisesti, vaan keskittyy keskusalueelle

14. Yhteenveto työryhmän johtopäätöksistä

Kuntien mahdollinen yhdistyminen johtaisi sivistystoimen ja sen eri toimintojen uudelleen organisoimiseen. Tämä tuskin antaisi mahdollisuuksia henkilöstön vähentämiseen, mutta tehtävien uudelleenjärjestelyt ja resurssien uudelleen kohdentaminen mahdollistuisivat. Sivistystoimen palvelut ovat pääosin lähipalveluita, joten palveluverkkoon kuntien yhdistymisellä ei olisi vaikutuksia. Näin ollen merkittäviä kustannussäästöjäkään ei ole näköpiirissä. Lyhyellä aikavälillä kustannukset jopa kasvaisivat, koska palveluiden taso ja henkilöstön palkat tulisi harmonisoida mahdollisimman nopeasti.

Voimavarojen kokoaminen toisi lisää mahdollisuuksia suunnitteluun ja kehittämistoimintaan. Pidemmällä aikavälillä tällä olisi ilman muuta toimintaa tehostavia ja todennäköisesti myös kustannuksia säästäviä vaikutuksia.

Sivistyspalveluiden kustannukset vaihtelevat kunnan koon ja asutusrakenteen mukaan. Seinäjoella maakuntakeskuksena palvelutarjonnan täytyykin olla muita kuntia laajempaa, joten kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluihin käytetty euromäärä on sekä absoluuttisesti että asukasmäärään suhteutettuna selvästi muita isompi. Toisaalta hajautuneesta asutuksen rakenteesta ja pienemmistä yksiköistä johtuen Jalasjärvellä ja Kurikassa päivähoiton ja opetuspalveluiden menot lasta ja oppilasta kohden ovat Seinäjokea korkeammat.

Kaikissa kolmessa kunnassa päivähoitoon tulevien lasten määrä on kasvussa, mikä merkitsee erityisesti päiväkotipaikkojen lisäämistarvetta. Seinäjoella oppilasmäärän kasvu on niin voimakasta, että koulutilaa tarvitaan nopeasti lisää. Kurikassa suunnitellaan lukiolle uusia tiloja. Päivähoiton ja opetuspalveluiden investoinnit ja käyttömenot ovat siten väistämättä kasvussa. Tätä ei voi välttää kuntaliitoksella tai yhteistyön lisäämisellä.

Pidemmällä aikavälillä ainakin kansalaisopiston ja taiteen perusopetuksen organisaatioiden sekä mahdollisesti myös nuorisopalveluiden yhdistämisistä olisi saavutettavissa sekä toiminnallista että jossain määrin myös taloudellista hyötyä. Myös kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden yhteistyön lisääminen nähdään kaikkia kolmea kuntaa hyödyttäväksi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sivistystoimen näkökulmasta kuntarakenteella ei ole mitenkään ratkaisevaa merkitystä. Sivistystoimen palveluilla ei voi perustella sen paremmin kuntien yhdistymistä kuin kuntajaon säilymistä nykyiselläänkään. Kokonaisuudessaan kyse on lähinnä siitä, mikä ratkaisu turvaa sellaiset taloudelliset toimintaedellytykset, joilla palvelut ja niiden taso kyetään parhaiten turvaamaan.

Kuntarakenteen muuttaminen ei sellaisenaan takaa mitään. Oleellista on tehdä mahdollisimman tarkka ennuste talouden kehittymisestä. Sen jälkeen sovitaan, mistä palveluista huolehditaan ja mikä on näiden palveluiden taso. Tärkeimpien palveluiden osalta tulee sopia myös palveluverkosta. Ilman talouden realiteettien huomioimista suunnitelmista ja odotuksista tulee väistämättä epärealistisia.

Työryhmällä on varsin yhtenäinen ja selkeä näkemys siitä, mitkä ovat keskeisimmät sivistystoimen palvelut. Näiden palveluiden tasosta ja saatavuudesta tulee huolehtia kaikissa olosuhteissa. Muiden palveluiden taso on riippuvainen taloudellisista resursseista. On kuitenkin syytä korostaa, että kaikki sivistystoimen palvelut ovat luonteeltaan ennaltaehkäiseviä ja osaltaan tuovat elämään mielekkyyttä, terveyttä ja iloa.

